

RITZ 8/ABRIL/14

UNITS EN LA DIVERSITAT

La Constitució espanyola de 1978, filla del consens i dels pactes de la transició, va deixar obertes les portes de la construcció del futur Estat de les Autonomies i de la seva interpretació.

Els Pares fundadors no van gosar posar el nom que, segurament, hagués estat més adient, Estat Federal. L'ombra dels poders fàctics de l'època era massa poderosa per utilitzar aquesta paraula amb connotacions massa negatives, per un sector de la dreta conservadora

La Constitució intentava donar sortida a uns problemes històrics de reivindicació d'autogovern per part dels pobles d'Espanya, en general, però, sobretot, de Catalunya i Euskadi, en particular.

En el Títol VIII, dins l'article 151, la introducció del concepte nacionalitat intentava donar contingut constitucional a l'encaix d'aquests territoris a Espanya.

36 anys després l'Estat de les Autonomies és un fet. El traspàs de competències des d'un Estat unitari a un Estat autonòmic és una realitat.

Però s'ha de destacar que Euskadi i Catalunya continuen buscant la manera de sentir-se còmodes amb Espanya. En canvi, les noves comunitats autònomes són les més satisfetes amb el model construït des d'aleshores.

Cal avançar en el perfeccionament del model dibuixat per arribar a un nou estadi de relacions Espanya-Catalunya i Espanya-Euskadi. No s'ha de fer des d'una lògica bilateral d'Estat a Estat, sinó des d'una lògica de confiança constitucional.

És des d'aquesta confiança que es va poder construir l'Estat de les Autonomies i és des d'aquesta confiança que s'ha d'anar més enllà, ja que, en el fons, la democràcia espanyola està basada en el principi federal de la lleialtat institucional.

Després del retorn a una concepció unitarista i neocentralista per part del govern actual del Partit Popular, ara és l'hora de donar contingut a l'Espanya federal, a l'Espanya plural.

Espanya està formada per pobles diversos i diferents, en la llengua, en la cultura i en les seves tradicions però amb un projecte comú de viure junts.

E Pluribus Unum, com diu la divisa dels Estats Units d'Amèrica. Units en la diversitat,

En la diversitat federal. No hi ha cap dubte. L'origen de la paraula federal és "foedus" que significa pacte.

La base del federalisme és el pacte, el consens, i per tant, el diàleg. Pacte per a que territoris diversos i plurals que decideixin viure junts. En definitiva, el federalisme és la millor fórmula institucional per a organitzar un Estat plurinacional. Diversitat federal vol dir etimològicament, diversitat pactada.

El federalisme és una tècnica político-jurídica, però també representa uns valors de civisme i de convivència.

En definitiva, de valors republicans. Com afirma Isidre Molas (1992), *El Federalisme forneix una actitud, una sensibilitat, una problemàtica de la coexistència en llibertat*".

El canvi polític a Catalunya comporta el compromís de portar endavant l'aposta per fer avançar l'autogovern i participar en l'articulació d'una Espanya federal.

El projecte federal s'articula sobre la base de les experiències històriques d'on s'extreu una correlació positiva entre l'autogovern i la democràcia a Espanya. Democràcia i autogovern han anat sempre de la mà en les terres comunes d'Ibèria.

La clau de volta és, sense cap mena de dubte, la reforma de la Constitució de 1978. No cal entrar en el debat de si s'ha de reformar o no.

La data de 1978 ja és prou indicativa de la necessitat d'adequar el text a la realitat de la societat del segle XXI. A diferència d'aquella època, ara una nova generació, nascuda en democràcia, ha de revalidar el pacte que els seus pares varen realitzar en el moment de la construcció del sistema polític i de partits.

Deia Thomas Jefferson que les constitucions s'han de reformar cada 25 o 30 anys per incorporar les noves generacions al pacte constitucional.

Aquesta visió federal del pacte és la que s'haurà de sotmetre a debat entre Catalunya i Espanya, entre el govern espanyol i el govern de Catalunya.

El nou pacte ha de ser una renovació del pacte de cooperació i de solidaritat de Catalunya amb tots els pobles d'Espanya i dels pobles d'Espanya amb Catalunya, i, per tant, és un compromís de participar en la gran família diversa que és Espanya.

En altres paraules i com molt bé definia la "cosa", Anselmo Carretero, Espanya, una Nació de Nacions.

L'Estatut de 2006 és una declaració d'interdependència, no d'independència; ja que una Europa unida, en un món globalitzat, ens fa més interdependents.

Per aquest motiu la societat catalana, els ciutadans, volen una Espanya federal, que consideri realment les parts d'autogovern que la conformen com Estat, amb un Senat que representi i expressi la pluralitat institucional de la federació.

La reforma del Senat és indispensable per a l'aprofundiment de l'autogovern i per la transformació federal d'Espanya. El Senat s'ha de convertir en la Cambra de les Comunitats Autònomes, perquè aquestes acordin qüestions entre si, entre si i el Govern espanyol, i entre si i el Congrés de Diputats, desenvolupant així una funció decisiva en la distribució territorial del poder de l'Estat i abandonant el paper de Cambra de segona lectura en la qual es troba en l'actualitat.

El Senat, sota aquesta òptica federal, hauria de garantir la defensa de la plurinacionalitat, la pluriculturalitat i el plurilingüisme d'Espanya i podria assegurar la participació de les Comunitats Autònomes, és a dir, dels Estats federats.

El debat, sobre el model de Cambra senatorial, queda obert. Quin model triar: el Model alemany de representació dels governs autonòmics o el Model nord-americà d'elecció directa dels senadors, igual nombre, en representació dels Estats de la Unió? O un model mixt de representació dels governs, d'una part, i elecció directa de senadors, de l'altra, per formar un Senat que combina els dos models?

En lògica federal es podria pensar que el districte electoral fos la Comunitat Autònoma i no la província. Els senadors electes, per tant, serien senadors realment autonòmics i no provincials.

En tot cas, sigui quin sigui el model, la reforma del Senat és una necessitat per avançar en la construcció de l'estructura federal de l'Estat.

El debat que obre les reformes constitucionals és un debat que fixarà les normes de convivència de la següent generació.

Debat entre catalans d'origen o no. Debat entre catalans i espanyols. Debat entre espanyols. Debat entre governs espanyol i català.

Debat entre societat i política en l'horitzó del model d'Estat que es vol llegar a la generació que prendrà el relleu. Debat per respondre a les preguntes que planteja el model: Unitari o Federal. Centralista o Autonomista. Simètric o Asimètric. Nacional o Regional.

Ara és l'hora de donar contingut al Model.

Fins aquí la proposta federal. La tercera via entre els unionistes i els secessionistes. Poden pensar que, fins aquí, el conferenciant ha parlat des d'una tribuna virtual, des d'una altra galàxia. Desconnectat de la realitat catalana.

Tan virtual, en tot cas, com aquells que defensen altres posicions, per exemple, la independència de Catalunya.

No vull defugir de parlar sobre aquesta Catalunya virtual creada a partir del malestar democràtic que ha viscut i viu la societat catalana que ha comportat una forta desafecció envers la política instituïda però no envers la política en sí.

L'estratègia d'alguns partits, des del moment mateix de la discussió de l'Estatut, va posar les bases del que seria finalment una confluència d'interessos que van cristal·litzar en una opinió pública cansada del mal tracte de les campanyes de CiU anti-tripartit, per una banda, i anti-catalanes, per una altra, per part del Partit Popular i del bloqueig de la renovació del Tribunal Constitucional per mantenir una majoria, per ser amables, que podem qualificar de caire unionista.

A més, el propi Partit Popular interposà el recurs davant del TC i que tindrà el resulta que tots sabem el juliol del 2010.

Un Estatut votat pel Parlament, per les Corts generals i refrendat per la ciutadania catalana. Mai, repeteixo mai, s'havia portat un Estatut refrendat davant del TC.

La coincidència de la sentència, de les campanyes anti-tripartit i de la crisi econòmica són una combinació letal per mantenir *l'statu quo* de l'encaix de Catalunya a Espanya i esdevenen un referent de tipus emocional, ple de sentiments que desborden alguns dels partits polítics cap a unes posicions secessionistes.

Les eleccions del 2012 són la confirmació del gir copernicà de CiU cap a posicions independentistes. Aquest gir és el més important, des de 1980, per entendre els canvis que ha sofert el sistema de partits i el sistema polític a Catalunya.

És curiós que en aquest període, s'ha passat de demanar un pacte fiscal, 2010, a fixar un full de ruta cap a la independència, 2014.

És cert que els estratègics, d'aquest full de ruta, han demostrat comptar amb una certa connivència d'una part important dels mitjans de comunicació.

Però,

El dret a decidir és sinònim d'autodeterminació? NO

El dret a decidir és sinònim d'independència? NO

El dret a decidir és sinònim a una consulta il·legal? NO

Existeix el dret a decidir com a dret? NO

El dret a decidir l'exercim com a ciutadans en molts moments, però n'hi ha un d'important, les eleccions. Elegim els nostres representants.

El lema "volem votar" és correcte quan s'aplica a les eleccions en democràcia, no només com a referèndum, sinó entre els partits en competència. I no pot ser un mandat imperatiu d'una Assemblea, sigui o no Nacional.

El camí més curt que té l'ANC és presentar-se a les eleccions i no ser, com és, un lobby que utilitza el carrer com un espai de pressió política.

Ho sento, la política, com a presa de decisions, no està situada en el carrer, es troba en les institucions representatives. O estem parlant d'una actitud insurreccional anti-sistema camuflada de bones paraules?

Quan s'apela al poble com un organisme viu ens podem trobar que:

- El poble dicta l'agenda política?
- El poble contra les institucions?
- El poble contra els representants-electes?
- Però el problema és que el poble no parla
- Ho fan els ciutadans.

A més, estar a favor o en contra del dret a decidir comporta ser més o menys demòcrata?

Existeix una escala per mesurar la democràcia?

Alexis de Tocqueville ho deia molt millor, cal preservar la democràcia i les minories de la tirania de la majoria.

Ara, parlem de la pregunta doble de l'enquesta:

a/ Quin Estat?

Federal?

Confederal?

Autonòmic?

L'opció primera i tercera són possibles en l'actual constitució. La segona, no, si no ets Navarra. La clau resideix en qui ostenta la sobirania. I la sobirania, ni la nacional ni la popular, no resideix en el Parlament de Catalunya.

b/ En cas afirmatiu, Estat independent?

Finalment, la confusió del dret a decidir s'ha convertit en dret d'autodeterminació. I el govern ha deixat de ser neutral apostant a favor del Sí. Sí-Sí

La pregunta de l'enquesta, dita consulta, és de nul rigor científic. I és, al meu entendre, un error polític.

On és el diàleg entre els governs?

El pacte és per la via de la imposició?

Preguntar sobre Estat independent és l'inici de la negociació?

Es vol una delegació competencial per convocar un referèndum amb una pregunta que permet totes les interpretacions possibles del seu resultat.

És més important votar, encara que no hi hagi cens, que el resultat obtingut?

Pregunto, Catalunya és una colònia d'Espanya? NO.

El debat és com s'encaixa Catalunya a Espanya. És com poder construir un nou pacte de convivència.

I ja sabem què opinen els tres blocs:

Unionistes

Secessionistes

Federalistes

Jo, en tot cas, no sóc ni Unionista ni Secessionista.

Sóc federal.

Quin paper han de jugar els moderats quan es radicalitza el debat i s'enfronten dos nacionalismes antagònics, com l'espanyol i el català?

Com construir ponts de diàleg per part dels moderats no nacionalistes quan es pretén fer una política de **fait accompli**?

La proposta, repeteixo, és construir un nou pacte de convivència, de convivència federal.

Units en la diversitat, en el diàleg, en el pacte, en la política i en els valors de la **res pública** aquesta és una aposta de futur per no trencar la societat catalana.

Per acabar aquest debat sobre l'anomenat problema català i l'encaix de Catalunya a Espanya no és un problema nou.

El segle XX n'és una prova. Però el XXI ens permet una nova oportunitat.

Si mirem un antecedent previ, recurrent en la cosmovisió nacionalista, el debat entre el Québec i el Canadà, la resposta va ser i ha estat la solució federal.

Si mirem encara més lluny, el 1787, els rebels americans en escriure la seva Constitució van tenir una visió revolucionària: república, democràcia i federalisme.

No hem d'aprendre de les lliçons del passat?

Per acabar com a bon cartesià que sóc construeixo el meu ideari a partir dels valors republicans, democràtics, socialistes i federals en el catalanisme polític per reconstruir un nou pacte de convivència.

Recordem l'Atenes clàssica bressol de la Democràcia: No tothom és capaç de governar, però tothom és capaç de jutjar als governants (Tucidides: Oració fúnebre de Perícles).

I serem jutjats pels nostres actes.